

Сучков І. О., студент,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Тімашова В. М., к.ю.н., доцент

ПРОБЛЕМИ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Підтримання економічної системи суспільства в ефективному стані передбачає гнучкі засоби впливу держави на економічні процеси. Окрім податкових, фінансово-кредитних важелів, правил ціноутворення, держава застосовує й систему ліцензування певних видів господарської діяльності.

Ліцензування є одним із заходів державного регулювання господарських відносин в Україні. Разом з тим нормативна база в регулюванні багатьох питань ліцензування окремих видів господарської діяльності відстала від потреб часу, не в усьому відповідає її вимогам і практична діяльність органів, які безпосередньо здійснюють видачу ліцензій.

Система ліцензування в Україні знаходиться в процесі становлення. Про це свідчить велика кількість проблем та суперечностей, що виникають навколо питання ліцензування деяких видів господарської діяльності, а також суперечливий та складний процес формування системи органів ліцензування, що проходить з невиправданими витратами, що відображає проблеми і труднощі української економіки в період трансформації [9].

Необхідність формування принципово нової системи державного управління, в тому числі й у сфері економіки, вдосконалення з цією метою діяльності державних органів, з одного боку, та успішний розвиток підприємництва та інших видів господарювання як запорука розвитку усього суспільства та держави, з другого, – зумовлює актуальність та важливість дослідження проблем ліцензування господарської діяльності, його сутності та значення, змісту та об'єктів, повноважень посадових осіб щодо виконання та застосування його правових норм тощо. Таке дослідження необхідне також з точки зору потреб розвитку та подальшого удосконалення й систематизації господарського законодавства, розробки проектів нормативних актів [5].

Проблемам ліцензування господарської діяльності присвячено чимало робіт таких вчених, як Е. Є. Бекірова, В. В. Добровольська, П. М. Пальчук, І. Д. Пастух, А. І. Шпомер. Характерною особливістю цих досліджень є те, що в них система ліцензування розглядається як загальна категорія, тобто не приділяється достатньої уваги проблемам ліцензування окремих видів господарської діяльності, або не враховуються сучасні тенденції.

Необхідно акцентувати увагу на тому, що й нині серед учених-право-

знавців немає єдиного розуміння сутності й юридичної природи ліцензування, що унеможлиблює будь-який подальший розвиток інституту ліцензування, оскільки виникають численні суперечності та відмінності в розумінні його базових категорій.

Так, на думку Ж. А. Іонової, ліцензування є формою легітимації підприємництва, тобто державного підтвердження законності входження суб'єктів у господарський обіг [3].

О. Олійник, Д. Бахрах і С. Ківалов визначають ліцензування як правовий режим здійснення таких видів діяльності [1; 4].

На думку Ю. А. Тихомирова, ліцензування – особлива процедура офіційного засвідчення (визнання) права господарюючого суб'єкта на ведення певного виду діяльності з додержанням правил, нормативних вимог та стандартів [7].

Розглядаючи проблеми ліцензування в нашій країні, необхідно зазначити, що перелік видів господарської діяльності, які підлягають ліцензуванню може змінюватися довільно, у силу волевиявлення деяких органів державної влади, без реального урахування необхідності захисту публічних інтересів. Існують недоліки у системі ліцензування певних видів професійної господарської діяльності, зокрема у галузях телекомунікаційних та фінансових послуг. Основні недоліки полягають у процедурі отримання ліцензій для здійснення окремих видів діяльності. Так, наприклад, для здійснення господарської діяльності на ринку телекомунікаційних послуг операторам, які використовують кабельний зв'язок з метою надання телевізійних програм абонентам, необхідно отримати ліцензію на мовлення, а також ліцензію провайдера програмної послуги у Національній раді України з питань телебачення і радіомовлення. Тобто, доводиться проходити подвійне ліцензування – діяльності із здійснення мовлення і із надання послуг кабельного зв'язку. Слід зазначити, що діяльність зі здійснення мовлення й діяльність з надання послуг кабельного зв'язку - це два різних види діяльності [8].

Навіть із деякими змінами, які відбуваються в процесі уніфікації ліцензування й спрощення їх механізмів, існує низка проблем, а саме:

- проблеми, які виникають через зловживанням органів, які видають ліцензії (вимагання непередбачених законодавством документів, несанкціоновані вимоги перераховувати кошти у позабюджетні фонди тощо);

- проблеми, які виникають у зв'язку з недосконалістю правового поля такі як, відсутність загального законодавчого акту, який би регулював сферу ліцензування (на даному етапі ця діяльність прямо або опосередковано регламентується декількома законами);

- проблеми, які виникають у регіонах, такі, як недостатнє фінансування, відсутність офіційних роз'яснень деяких нормативних актів тощо.

Отже, система ліцензування в Україні знаходиться в процесі вдосконалення. Про це свідчить велика кількість проблем і суперечностей щодо питань ліцензування деяких видів господарської діяльності в Україні, а також суперечливий і складний процес формування системи органів ліцензування. Для покращення стану ліцензування в Україні відбуваються такі процеси, як зміни та доповнення до вже чинних законів, спрощення та зміна порядку видачі ліцензії і т. п. Ведення успішного бізнесу не можливе без чіткої законодавчої бази, без систематизованої врегульованої системи внутрішніх справ, що і призводить до похибок у системі ліцензування країни, проте, попри певні труднощі в країні все ж таки впроваджується нова, більш гармонійна, з відповідними європейськими нормами, система ліцензування деяких видів господарської діяльності.

Література

1. Бахрах Д. Н. Таможенное право России / Д. Н. Бахрах, С. В. Кивалов. – Екатеринбург: Диамант, 1995. – 176 с.
2. Бекірова Е. Е. Правове регулювання ліцензування певних видів господарської діяльності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Е. Е. Бекірова. – Донецьк, 2006. – 18 с.
3. Ионова Ж. А. Правовые проблемы легитимации предпринимательства / Ж. А. Ионова. // Государство и право. – 1997. – № 5. – С. 46-50.
4. Олейник О. Правовые основы лицензирования хозяйственной деятельности / О. Олейник // Закон. – 1994. – № 6. – С. 15-18.
5. Пастух І. Д. Організаційно-правові засади ліцензування господарської діяльності в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / І. Д. Пастух. – К., 2004. – 19 с.
6. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 1 червня 2000 р. № 1775-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1775-14/page>.
7. Тихомиров Ю. А. Административное право и процесс: полный курс / Ю. А. Тихомиров. – М.: Юринформцентр, 2001. – 652 с.
8. Шпомер А. І. Ліцензування господарської діяльності (господарсько-правовий аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / А. І. Шпомер. – К., 2006. – 20 с.
9. Шульга Р. Р. Актуальні проблеми ліцензування окремих видів господарської діяльності / Р. Р. Шульга // Экономико-правовые исследования в XXI веке: правовые средства защиты национальной экономики: IX междунар. науч.-практ. интернет-конф. – Донецк: Ин-т экономико-правовых исследований НАН Украины (9-16 марта 2012 г.).